



BUREAU VOOR DE STAATSSCHULD

Suriname Debt Management Office (SDMO)

Kwartaalverslag

1^e VERSLAG 2024

Overzicht Macro Economische Ontwikkelingen

31 mei 2024

Introductie

Het Bureau voor de Staatsschuld, ook wel bekend als SDMO, is in 2022 gestart met het kwartaalverslag Overzicht Macro Economische Ontwikkelingen. Op kwartaalbasis zullen de relevante internationale en lokale economische ontwikkelingen gepresenteerd worden middels dit verslag. In dit verslag worden de ontwikkelingen op basis van beschikbare data beschreven.

Mocht u na het lezen vragen hebben, dan kunt u contact opnemen met het Bureau voor de Staatsschuld en wel als volgt: emailadres: info@sdmo.org en telefoon: 597 552644 of 597 552645.

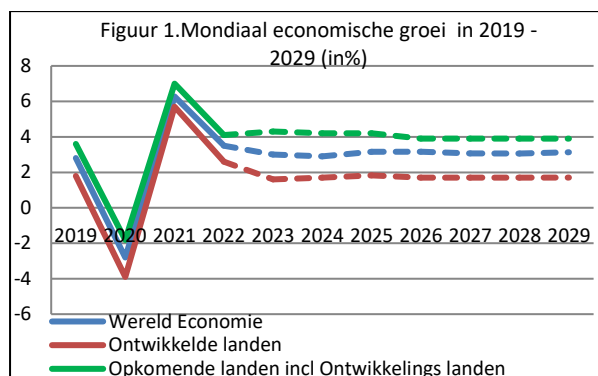
Samenvatting

Aan de hand van de meest recente, bijgewerkte en beschikbare statistieken en informatie, evenals de vooruitzichten tot en met eind mei 2024, is de analyse gemaakt die als volgt samen te vatten is:

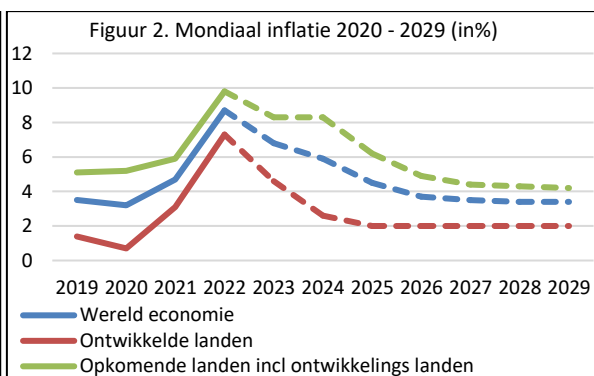
- Volgens het IMF vertoont de mondiale economie veerkracht, met een verwachte groei van 3,2 procent voor de periode 2024-2025. De groei van de wereldeconomie voor 2024 is met 0,1 procent naar boven aangepast ten opzichte van de inzichten begin van dit jaar. De verwachte groei van de Suriname economie voor 2024 is nog steeds gesteld op 3 procent.
- Vanwege de offshore olie-industrie groeide de Guyanese economie in 2022 met het liefs 62,3 procent en zal naar schatting groeien met 33,9 procent in 2024. Naast de olieproductie, is het streven naar diversificatie van de economie belangrijk om Dutch disease tegen te gaan. Uit ons buurland kan Suriname waardevolle lessen leren.
- De goudproductie daalde in 2023 met 10 procent, voornamelijk vanwege een verlaagde productie van de goud multinational Newmont en bij de kleinere mijnbouwbedrijven.
- De afname in de mineralen exporten heeft de totale export in 2023 met ca. 3 procent doen afnemen tot USD 2,5 miljard. Echter was de lopende rekening van de betalingsbalans positief vanwege sterk dalende importen. Kapitaalinstroom in het kader van de Extended Fund Facility heeft ook sterk bijgedragen aan de toename van de internationale reserve per 2023, tot een niveau van USD 1,3 miljard.
- De scherpe wisselkoers daling van de cash USD en Euro in de derde week van februari en begin mei was een reactie op de afgenomen vraag naar vreemde valuta. Om de vraag naar vreemde valuta aan te wakkeren, waren diverse cambiohouders overgegaan tot een concurrerende neerwaartse wijziging van de wisselkoers van bankpapier.
- De tariefaanpassingen van elektriciteit, water en kookgas hebben ervoor gezorgd dat de maand inflatie in maart een piek bereikte van 4,4 procent dit jaar. Zo heeft in de maand maart 2024 heeft er een eenmalige tariefsaanpassing van 40 procent op elektriciteit plaatsgevonden.
- Het financierings- en primaire saldo van de Staatsfinanciën bedroeg aan het einde van 2023 respectievelijk 1,3 procent en -1,7 procent. De fiscale target met name een primair overschot van 1,7 procent van het bbp is niet gehaald in het afgelopen jaar. Ook het primair overschot voor het eerste kwartaal van 2024 van 0,1 procent van het bbp, ligt verder onder de target van 2,7 procent voor 2024.
- Per maart 2024 bedroeg de totale staatsschuld SRD 118,4 miljard (USD 3,4 miljard), een afname van 6 procent ten opzichte van eind 2023. De wettelijke schuld-bbp ratio was 131 procent en is gebaseerd op het bbp 2022 cijfer van het ABS. Wordt de ratio berekend op basis van het geschatte bbp-cijfer voor 2024, bedraagt de ratio ca. 69 procent.

Economische groei en investeringen

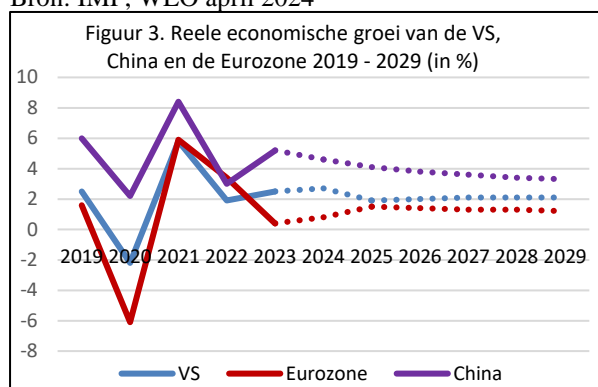
De mondiale economie vertoont een opmerkelijke veerkracht, ondanks de supply chain-turbulentie na de pandemie en geopolitieke spanningen in Oekraïne en het Midden-Oosten. Deze veerkracht is te danken aan robuuste overheidsuitgaven wereldwijd, een onverwachte stijging van de arbeidsparticipatie in de wereldeconomie en de consumptie uitgaven van huishoudens in vooral de ontwikkelde landen, uit hun aanzienlijke besparingen van de pandemie periode. Deze factoren hebben bijgedragen aan de stabiele economische groei en inkomens, ondanks het feit dat centrale banken de rente verhoogd om de inflatie te beteugelen en zo een remmende werking hebben gehad op investeringen. Gedurende de renteverhogingen bleef het internationaal banksysteem veerkrachtig, wat ook heeft geholpen om een wereldwijde recessie na 2020 te voorkomen.



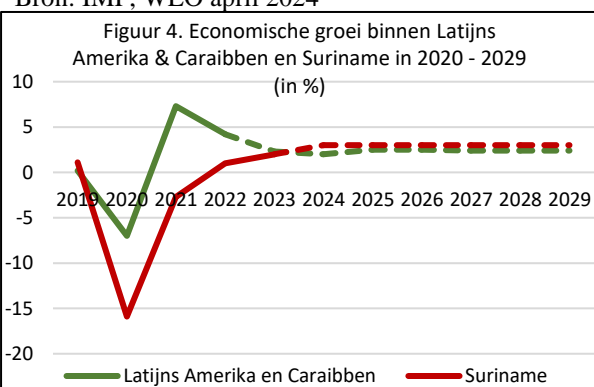
Bron: IMF, WEO april 2024



Bron: IMF, WEO april 2024



Bron: IMF, WEO april 2024, Bank of Guyana



Bron: IMF, WEO april 2024

Zoals te zien is in figuur 1, wordt de mondiale groei, gesteld op 3,2 procent in 2023 en zal naar verwachting in 2024 en 2025 op hetzelfde niveau blijven. De prognose voor 2024 is dat de groei zelfs met 0,1 procentpunt naar boven bijgesteld ten opzichte van de vorige World Economic Outlook (WEO) projecties van januari 2024. Daarnaast is in figuur 2 te merken dat de mondiale inflatie gestaag afneemt, van 6,8 procent in 2023 tot 5,9 procent in 2024 en 4,5 procent in 2025, waarbij de ontwikkelde landen sneller terugkeren naar hun inflatiedoelen dan de opkomende en ontwikkelingslanden.

Voor de ontwikkelde landen wordt een lichte groei verwacht, waarbij deze van 1,6 procent in 2023 naar verwachting zal stijgen tussen 1,7 – 1,8 procent in 2024 - 2025. In opkomende economieën en ontwikkelingslanden zal de groei van 4,3 procent in 2023 naar verwachting afnemen tot 4,2 procent in 2024 en 2025. De prognose voor de mondiale groei voor een periode van vijf jaar wordt geschat op 3,1 procent, het laagste niveau in decennia.

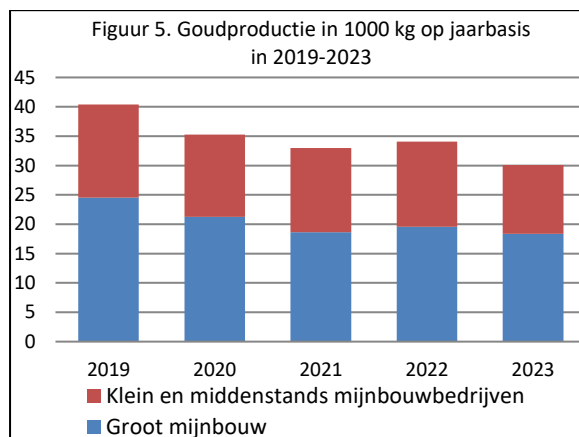
Vooruitkijkend heeft de VS het pre-pandemische niveau al overtroffen met een geprojecteerde groei van 2,7 procent in 2024, terwijl de eurozone naar verwachting zal stijgen van 0,4 procent in 2023 naar 0,8 procent in 2024. Aan de andere kant heeft de Chinese economie te kampen met een voortdurende neergang van de vastgoedsector. Strenge regelgeving binnen deze sector heeft geleid tot lagere

investeringen en een afname van de binnenlandse vraag, wat de economische groei negatief beïnvloed. De groei voor China in 2024 wordt geschat op 4,6 procent, met een middellange termijnperspectief van 3 – 4 procent.

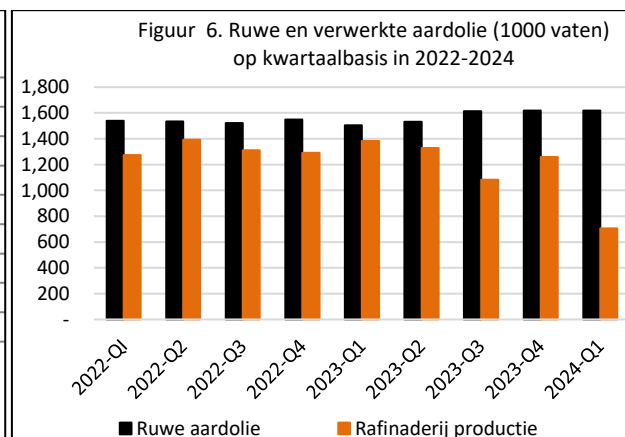
Ondanks enkele positieve ontwikkelingen, zijn de risico's voor de mondiale economische groei groot, met name nieuwe prijsstijgingen als gevolg van geopolitieke spanningen in Oekraïne en het Midden-Oosten. Verschillen in desinflatie tussen economieën en hogere rentetarieven kunnen nog steeds effect hebben op het investeringsklimaat. Daarnaast kan de geo-economische fragmentatie met betrekking tot grotere barrières voor de stroom van goederen, kapitaal en arbeid, wat wederom een vertraging aan de aanbodzijde kan veroorzaken.

De Surinaamse economie groeide in 2023, volgens het IMF, met 2,1 procent (figuur 4). Op de middellange termijn (2024-2029) wordt een groei van ongeveer 3 procent verwacht, voornamelijk gedreven door accommodatie en voedingsdiensten, transport, mijnbouw, agrarische sector en de overheid.

De mineralen sector, met name goud en olie, is heden ten dage nog steeds van groot belang voor de economische groei en ontwikkeling van ons land. Zo was het aandeel van deze sector in de periode 2019-2023 gemiddeld 19 procent van het bbp. De gemiddelde exportopbrengsten uit deze sector bedroegen in deze periode ongeveer USD 2 miljard per jaar, wat neerkomt op circa 85 procent van de totale exportopbrengsten, terwijl de bijdrage aan de totale overheidsinkomsten circa 43 procent bedroeg. Gezien het bovenstaande is het van belang de sector nauw te monitoren en te volgen. Vooral ook met de vooruitzichten op de ontwikkeling van de offshore olie-industrie in de nabije toekomst.



Bron: CBvS



Bron: Staatsolie Maatschappij Suriname N.V.

In figuur 5 is te zien dat de totale goudproductie aan het einde van 2023 ongeveer 30.000 kg bedroeg, hetgeen een daling van 10 procent is ten opzichte van 2022. De daling wordt gedreven door een afnemende productie bij Newmont (13 procent) alsmede ook bij de klein- en middenstand (18 procent). De daling bij de kleine- en middelgrote mijnbouwbedrijven kan worden toegeschreven aan een combinatie van factoren, waaronder een slecht eerste kwartaal in het afgelopen jaar, financiële problemen bij een grote opkoper van goud, onzekerheid over het vergunningenbeleid van de overheid etc.

De verwachting voor 2024 is dat de goud multinational ZiJin, na de voltooiing van hun optimalisatie programma, de zgn. concentrator debottlenecking, een toename van 20 procent van haar productiecapaciteit zal hebben en daardoor ook verhoogde productie kan accommoderen. Voor Newmont zal de productie in 2024 niet significant verschillen met die in 2023, voornamelijk vanwege de uitdagingen met betrekking tot het mijnen in harder erts met lagere kwaliteit goud.

De aardoliesector vertoont in figuur 6 een stabiel verloop van de ruwe aardolieproductie. Zo bedroeg de aardolieproductie in het eerste kwartaal van 2024 ca. 1,6 miljoen barrels, een toename van 8 procent t.o.v. hetzelfde kwartaal van 2023, maar een afname van 1 procent t.o.v. het laatste kwartaal van 2023. In tegenstelling tot de ruwe aardolie productie, vertoont de geraffineerde productie echter een

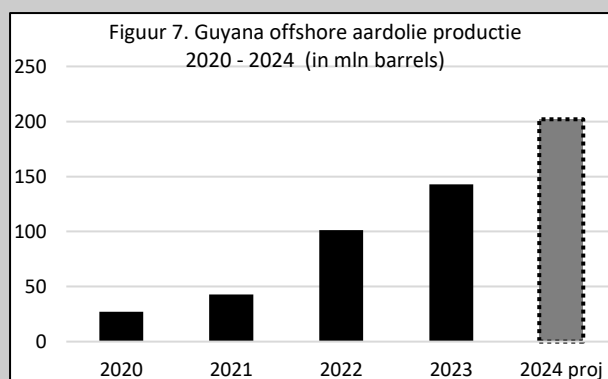
neerwaartse trend. In het eerste kwartaal van 2024 daalde de geraffineerde productie met liefs ca. 44 procent t.o.v. het vierde kwartaal van 2023. De forse daling wordt toegeschreven aan de vierjaarlijkse grote onderhoudsbeurt van de raffinaderij.

Ten aanzien van de offshore olie-exploratie activiteiten kan het volgende gezegd worden. Op 4 maart ondertekenden Staatsolie, Petronas en ExxonMobil een overeenkomst om verder onderzoek te doen naar een gasvondst in Blok 52. Deze vondst werd aanvankelijk niet als commercieel levensvatbaar beschouwd, maar na overleg besloten Staatsolie en Petronas de mogelijkheden verder te verkennen. Een 'Gas Addendum' op het Production Sharing Contract (PSC) voor Blok 52 wordt besproken, met procedures voor evaluatie, ontwikkeling en productie van het gasveld. Petronas zal vanaf april 2024 een beoordelingspunt boren, Sloanea-2 genaamd, om de levensvatbaarheid te bepalen. Als het project haalbaar blijkt, kan de eerste gasproductie rond 2031 plaatsvinden via het Floating Liquefied Natural Gas (FLNG)-project, waarbij het gas wordt gewonnen, vloeibaar gemaakt en opgeslagen voor transport met gastankers.

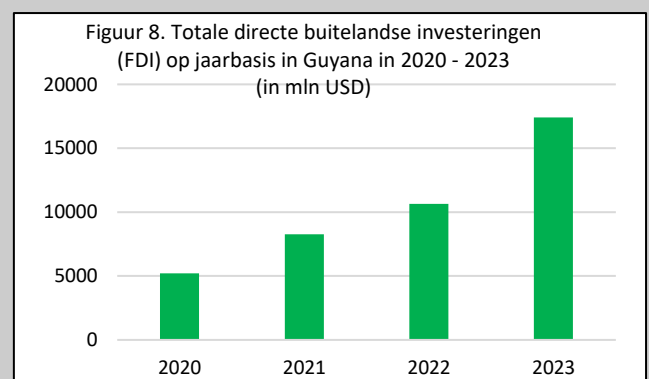
De Guyanese economie met de offshore olie-industrie anno 2024

De Guyanese economie is sinds het begin van de oliewinning in 2019 sterk gegroeid en zelfs verdrievoudigd. De internationale oliemaatschappijen, in samenwerking met Hess corporation (een Amerikaans mondiaal energiebedrijf) en China National Offshore Oil Corporation (CNOOC) hebben sinds de eerste olieproductie in december 2019 in het Stabroek-blok¹, ongeveer 516 miljoen vaten olie geproduceerd. De productie blijft jaarlijks significant toenemen, zoals te zien is in figuur 7.

De geschatte productie op dag basis van de Guyana olie-industrie is meer dan 550.000 vaten, wat neerkomt op 202 miljoen vaten per jaar. De productie in het eerste kwartaal van 2024 bedroeg al ca. 18,4 miljoen vaten.



Bron: Min. van Natuurlijke Hulpbronnen van Guyana

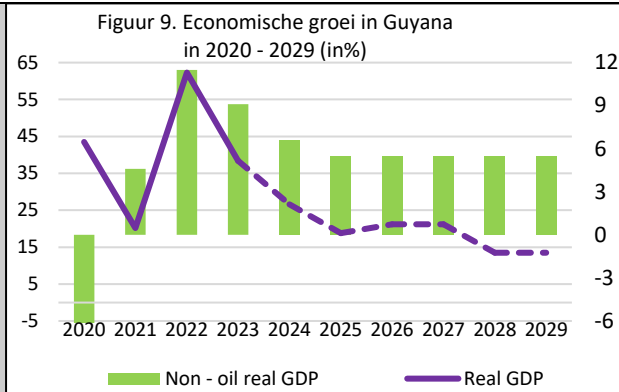


Bron: Bank of Guyana jaarverslag 2023

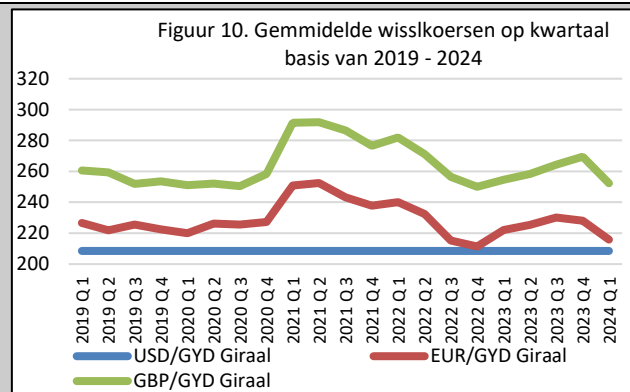
In 2023 ontving het Natural Resource Fund (NRF) van Guyana, een staatsfonds opgericht om inkomsten uit de olie- en gasector te beheren en te bewaren ter waarborging van economische stabiliteit, een aanzienlijke som van US\$1,6 miljard aan royalties en opbrengsten uit winst olie. Deze inkomsten zijn het resultaat van olieproductieoperaties door ExxonMobil onder een Productie Delings Overeenkomst (PSC) van het Stabroek Blok.

In 2023 bedroeg de totale Foreign Direct Investment (FDI) in de Guyanese economie USD 17 miljard (figuur 8), ongeveer 117,6 procent van het bbp. Traditioneel trekken de transport-, communicatie- en landbouwsectoren de meeste FDI aan, maar de energiesector is recent aantrekkelijker geworden door grote investeringen in mijnbouw- en waterkracht projecten.

¹ Het Stabroek-blok is een 26.800 km² groot gebied voor de kust van Guyana. In dit blok zijn diverse olievelden aangetoond met een geschatte reserve van 8 miljard vaten aardolie.



Bron: IMF Guyana Article IV 2023

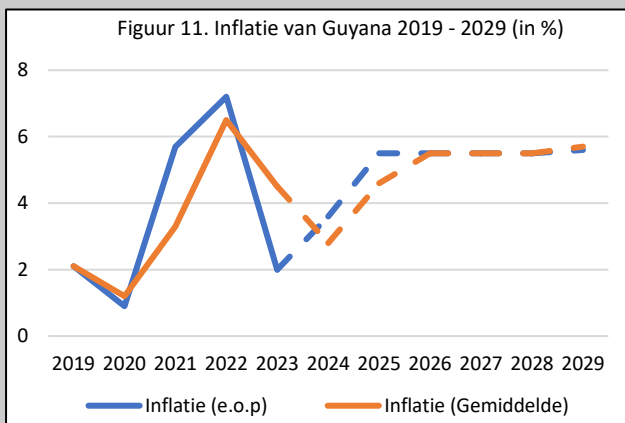


Bron: IMF WEO april 2024

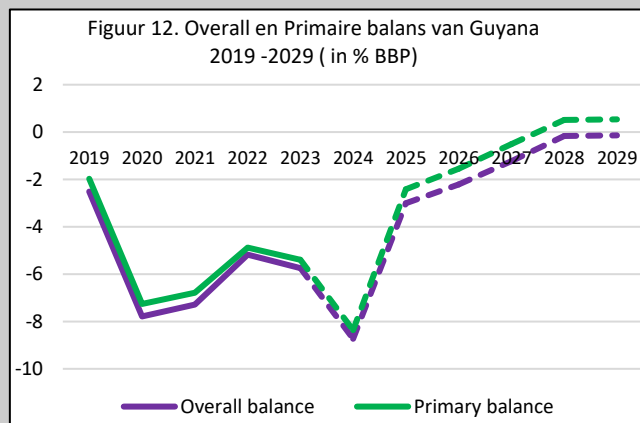
Vanwege bovenstaande ontwikkelingen was economische groei van Guyana in 2020, 43,5 procent en daalde tot 19,9 procent in 2021 vanwege overstromingen medio van het jaar, wat de landbouw als de goudproductie aantastte. De economische groei bereikte in 2022 een piek van 62,3 procent, gedreven door de olieproductie (figuur 9). Op middellange termijn voorspelt het IMF een gemiddelde groei van 18-19 procent. De groei van niet-olie economie in Guyana is tevens sterk te noemen, ondanks een verwachte daling van 9,1 procent in 2023 naar 6,6 procent in 2024 (figuur 9, rechter y-as). De geprojecteerde middellange groei hierbij is ca. 5,5 procent.

Guyana heeft een flexibel wisselkoerssysteem dat wordt bepaald door vraag en aanbod op de valutamarkt. Het monetair beleid is gericht op stabiliserende wisselkoersarrangement, waarbij er interventies en kapitaalcontroles plaatsvinden om ongeordende marktomstandigheden aan te pakken en korte-termijn fluctuaties in de nominale wisselkoers te temperen. Sinds 2019 is de USD-wisselkoers vastgesteld op 208 GYD per USD, terwijl er wel fluctuaties zijn bij de euro en het Britse pond (figuur 10).

Deze stabilisatie heeft een positieve invloed gehad op de export van Guyana. De totale exportwaarde van Guyana in 2023, bedroeg ca. USD 13,1 miljard; een stijging van ongeveer 17 procent ten opzichte van 2022. De export van ruwe aardolie en gas was verreweg het belangrijkste, goed voor 88 procent (USD 11,6 miljard) van de totale export. De andere belangrijke sectoren waren goud, bauxiet en rijst.



Bron: Bank of Guyana, Min. of Finance Guyana



Bron: IMF, WEO April 2024

Guyana probeert de "Dutch disease" te vermijden. Dutch disease is een economische verstoring door plotselinge sterk verhoogde inkomsten uit natuurlijke hulpbronnen die vaak andere sectoren schaadt. Dit fenomeen kan schadelijk zijn door de waardering van de valuta, de verschuiving van middelen naar de hulpbronnen exportsector, inflatie veroorzaakt door grote instromen van buitenlandse valuta, en een toegenomen volatiliteit door afhankelijkheid van grondstoffenprijzen.

Volgens Guyanese Budget Rapport van 2024 van het ministerie van financiën is inflatie in ons buurland tot nog toe redelijk goed onder controle. Figuur 11 geeft aan dat het jaar waarin inflatie in 2022 een piek had van 7,2 procent en vervolgens afnam tot 2 procent in 2023. De verwachting is dat inflatie licht zal toenemen tot 3,6 procent in 2024, met een verdere toename op middellange termijn tot 5,5 procent.

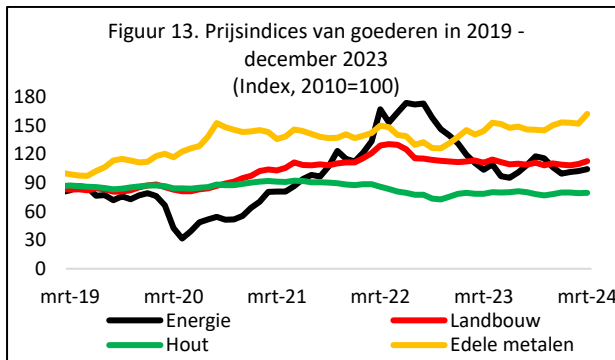
Overheidsfinanciën in Guyana zijn ook goed vooruit gegaan in de afgelopen jaren. De overall balans in procenten van de niet-olie bbp verslechterde in 2020 tot een niveau van -7,8 procent vanwege de COVID-19 pandemie. Naar verwachting zal het tekort in 2024 wederom een piek bereiken van ca. -8,7 procent van het bbp, voordat het top middellang termijn zal overgaan in een overschot. Stimulering van de niet-olie sectoren in de economie zal zowel het bbp als overheidsinkomsten verhogen.

Guyana richt zich sterk op de diversificatie van haar economie door belastingvoordelen te geven aan sectoren zoals onderwijs, gezondheidszorg en toerisme. Investerings in landbouw en infrastructuur worden tevens bevorderd voor het creëren van een brede economische basis. Een cruciale maatregel die genomen is, is de Local Content Wet, die oliemaatschappijen verplichten om lokaal in te kopen. Dit beleid heeft al geleid tot 700 miljoen dollar aan contracten voor lokale bedrijven. Plannen om de Local Content Wet uit te breiden kunnen jaarlijks US\$ 300-350 miljoen extra opleveren. Door deze maatregelen probeert Guyana haar economie minder afhankelijk te maken van de olie-industrie, wat de langdurige stabiliteit bevordert.

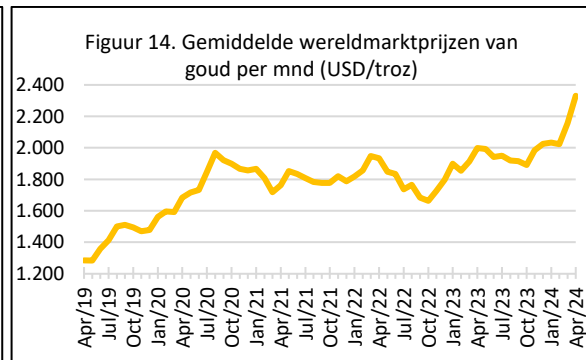
Voor Guyana blijven de vooruitzichten positief, met verwachte voortdurende groei in de oliesector en economische diversificatie, maar een gebalanceerd beleid is nodig om de uitdagingen van groei effectief aan te pakken en duurzame ontwikkeling op lange termijn te waarborgen.

Internationale handel- en kapitaalstromen

De internationale grondstofprijzen blijven hoog te midden van een mondiale economie die veerkracht toont. Dit komt mede door geopolitieke spanningen, investeringen in schone energie en hoge infrastructurele uitgaven in China. In China is er sprake van een scherpe groei in leningen voor infrastructurele en industriële projecten in het kader van Belt and Road Initiative², waardoor de vraag naar commodities, voornamelijk metalen, hoog blijft. Risico's voor prijsschommelingen zijn voornamelijk gerelateerd aan een escalatie van het Midden-Oosten conflict, wat de wereldwijde inflatie zou kunnen verhogen en voedselonzekerheid verder zou kunnen verslechteren.



Bron: Wereld Bank, April 2024



Bron: Wereldbank, www.kitco.com

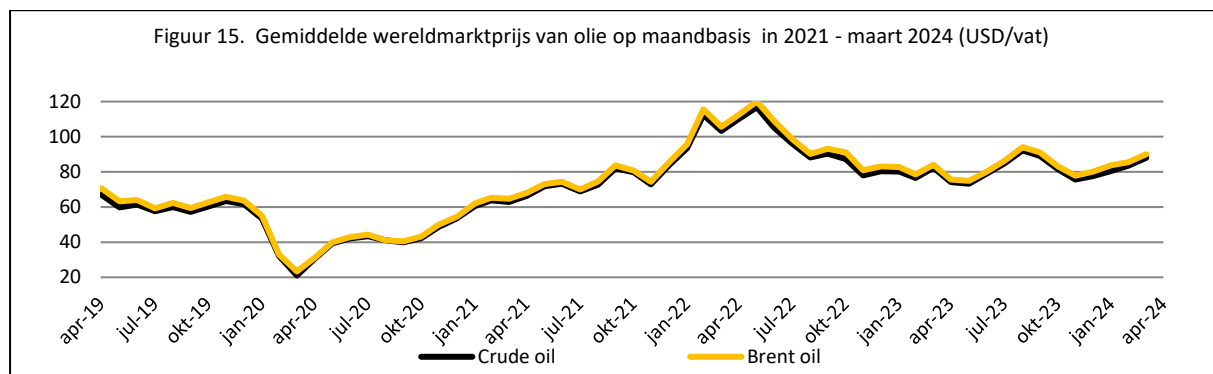
In maart 2024 stegen de prijzen van landbouwproducten als gevolg van een toename in drankprijzen (figuur 13). Deze stijging werd veroorzaakt door aanbod beperkingen in Robustakoffie en cacao, vanwege de slechte weersomstandigheden die verband houden met El Niño.

Voorts hebben toenemende spanningen in het Midden-Oosten de olie- en goudprijzen verder opgedreven.

² In China bekend als de One Belt One Road, is een mondiale strategie voor de ontwikkeling van infrastructuur die in 2013 door de Chinese overheid is aangenomen om te investeren in meer dan 150 landen en internationale organisaties.

Goudprijzen, die de kostbare metalen index domineren, worden verondersteld te stabiliseren op hun recente recordhoogtes voor de rest van het jaar. Goud heeft een status onder financiële activa, vaak stijgend in prijs tijdens periodes van verhoogde geopolitieke en beleidsmatige onzekerheid, inclusief internationale conflicten. Een dergelijke vraag naar “veilige havens” lijkt in 2024 te versterken. Verhoogde prijzen worden ook gestimuleerd door een sterke vraag naar goud door centrale banken in Emerging Markets and Developing Economies, die goud aanhouden als onderdeel van de internationale reserve. De goudprijzen bedroegen tegen eind april 2024 USD 2.331 per troz., dit is een stijging van 15,1 procent t.o.v. eind december 2023 (figuur 14).

Per ultimo april 2024 bedroeg de prijs van Brent-olie USD 90,10, dit is een toename van 15,7 procent t.o.v. eind december 2023 en 7,1 procent t.o.v. van eind april 2023 (figuur 15). Er bestaan nog vele onzekerheden m.b.t. de ontwikkelingen van grondstoffen, vooral olieprijsen. De kans bestaat dat de olieprijsen zullen blijven stijgen dit jaar, vanwege toenemende zorgen over een regionale escalatie van het conflict in het Midden-Oosten. Dit kan belangrijke gevolgen voor de wereldwijde inflatie hebben.

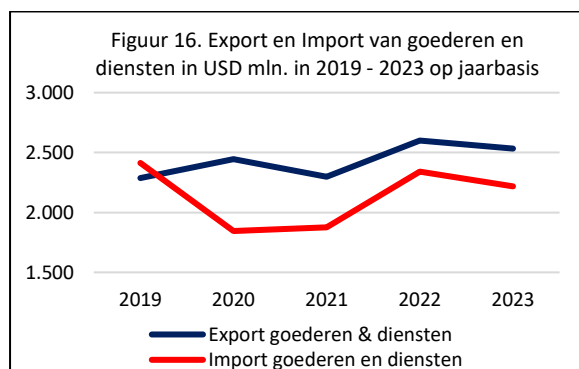


Bron: Wereldbank

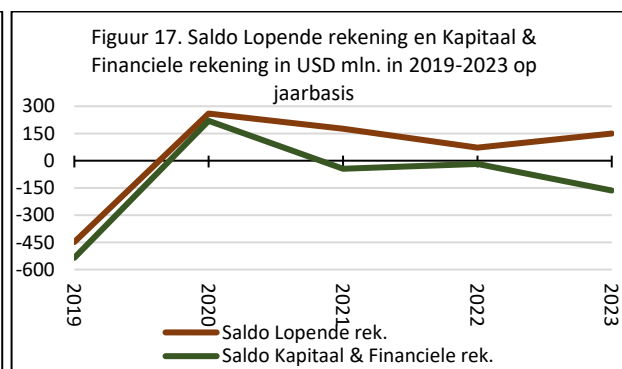
De olieproductie zal naar verwachting dit jaar met 0,8 miljoen vaten per dag toenemen, voornamelijk als gevolg van een grotere aanvoer uit de Verenigde Staten, terwijl de productie van OPEC+ zal afnemen. De consumptie wordt voorspeld dit jaar met ongeveer 1,2 miljoen vaten per dag toe te nemen, hetgeen een aanmerkelijke vertraging inhoudt t.o.v. 2023, waarbij alle netto groei van de vraag plaatsvindt in Emerging Markets and Developing Economies.

Volgend jaar worden lagere olieprijsen verwacht volgens de Wereldbank, met een gemiddelde van USD 79 per vat, omdat de aanbod situatie zal verbeteren.

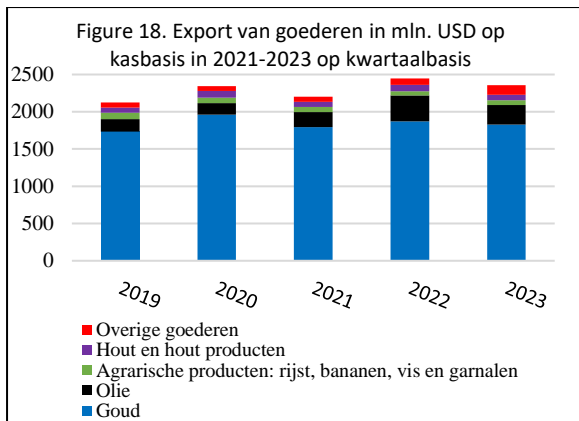
In 2023 kwamen de volgende ontwikkelingen aan de orde met betrekking tot de internationale handel en kapitaalstromen voor Suriname. De totale exporten van goederen en diensten in 2023 zijn met USD 65,7 miljoen (ca. 2,6 procent) afgenomen t.o.v. 2022. Desondanks was er sprake van een overschot op de lopende rekening van USD 146,7 miljoen in 2023 vanwege sterker dalende importen.



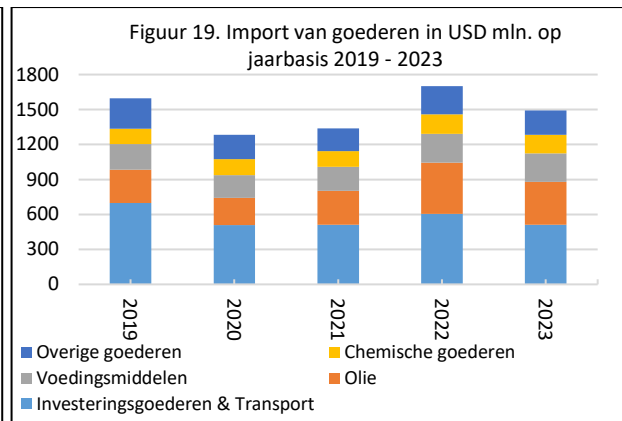
Bron: CBvS



Bron: CBvS



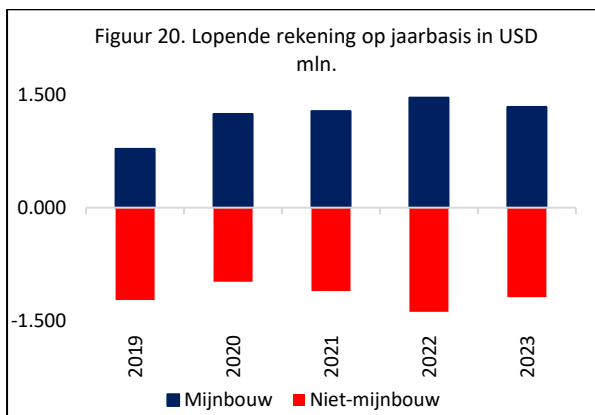
Bron: CBvS



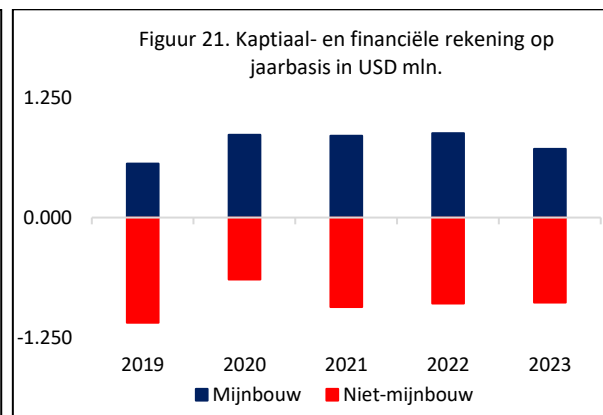
Bron: CBvS

In 2023 bedroeg de totale exportwaarde van goederen en diensten USD 2,5 miljard, een afname van 3 procent ten opzichte van 2022. De daling was het gevolg van een dalende exportwaarde van goud met USD 43,2 miljoen t.o.v. 2022, vanwege een afname van het exportvolume en een dalende de exportwaarde van olie met USD 44,04 miljoen vanwege een lagere gemiddelde internationale olieprijs van 16,8 procent ten opzichte van 2022 (figuur 18). Desondanks hebben de vis export en re-exportation³ van machinerieën en elektrische goederen een stijging meegemaakt en bijgedragen aan de totale exportwaarde in 2023.

In figuur 19 komt tot uiting dat de totale importwaarde in 2023 is afgenomen met USD 123,4 miljoen t.o.v. 2022. Dit is ca. 5,3 procent. De totale importwaarde bedroeg in 2023 USD 2,2 miljard. De daling was voornamelijk het gevolg van dalende internationale olie- en voedselprijzen. De voedselprijzen index van de wereldbank is in 2023 gedaald met 9,1 procent t.o.v. het jaar daarvoor.



Bron: CBvS



Bron: CBvS

Figuur 20 geeft aan dat de lopende rekening structureel afhankelijk is van de ontwikkelingen in de mijnbouwsector, waarbij de goud industrie thans de voornaamste rol vervult.

In 2023 is er vanuit de mijnbouwsector 230,7 miljoen overgemaakt naar het buitenland als primaire inkomens, voornamelijk uit directe investeringen in de goudindustrie. Dit bedrag is hetzelfde als het jaar daarvoor, maar 30,5 procent lager dan in 2019.

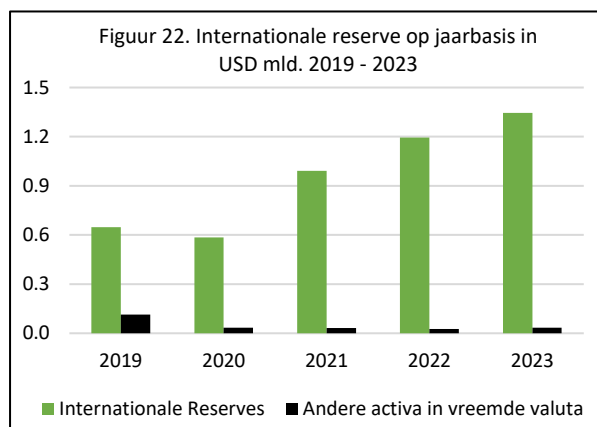
Voorts heeft het saldo secundaire inkomens een positieve bijdrage geleverd op de lopende rekening voor een bedrag van USD 138,9 miljoen in 2023, dit is een toename van 10,3 procent t.o.v. 2022 en 54,8 procent t.o.v. 2019. Persoonlijke transfers vanuit het buitenland naar Suriname blijven een belangrijke bron van economische steun voor de lokale gemeenschap.

³ Het gaat hierbij om goederen die oorspronkelijk worden ingevoerd en in vrijwel onbewerkte staat het land weer verlaten.

Voor 2023 is er een tekort van USD 168,3 miljoen op de financiële rekening, hier is er sprake van kapitaalinstroom vanuit het buitenland naar Suriname, met name uit de niet-mijnbouwsector (figuur 21). De buitenlandse bedrijven in de goudindustrie en Sol hebben minder bijgedragen in het aandelenkapitaal en in overige directe investeringen, waardoor het saldo van directe investeringen een overschot van USD 64,8 miljoen vertoonde in 2023.

Ook is er in 2023 sprake van een toename van de verplichtingen van de Staat vanwege de verschuldigde rente op de Eurobond, en wel USD 73,3 miljoen. Verder heeft een lokale bank haar obligaties in de Eurobond verkocht voor USD 13 miljoen aan een niet-ingezetenen partij.

Doordat de Centrale Bank en de Centrale Overheid financiële middelen hebben ontvangen, respectievelijk in het kader van de Extended Fund Facility en uit trekkingen bij multilaterale crediteuren, is het saldo overige financieel verkeer negatief toegenomen met USD 278,7 miljoen in 2023.



Bron: CBvS



Bron: CBvS

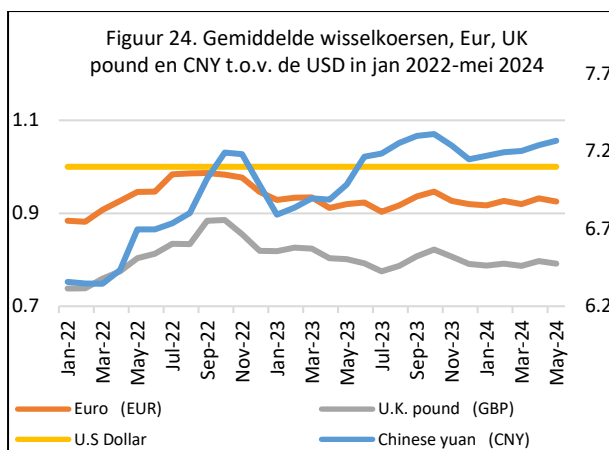
Kapitaal instroom in het kader van de Extended Fund Facility hebben bijgedragen aan de toename van de internationale reserve eind 2023, tot een niveau van USD 1.346 miljoen (figuur 22 en 23). Per ultimo maart 2024 bedroeg de internationale reserve USD 1.365 miljoen, dit is een lichte toename van de stand per december 2023.

Monetaire ontwikkelingen en de financiële sector

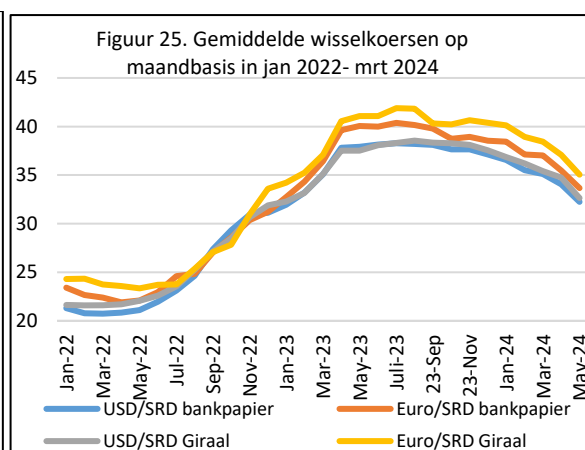
Op de internationale valutamarkt is er sprake van een appreciatie van de US-dollar in het eerste kwartaal van 2024. Dit komt tot uiting in figuur 24 waar enkele geselecteerde munteenheden (EUR, CNY en het UK pond) ten opzichte van de USD zijn aangegeven. Marktpartijen op de internationale valutamarkten versterken hun positie in de US-dollar ten opzichte van de Euro met uitzondering van de Chinese Yuan.

De wisselkoers van EUR/USD wordt sterk beïnvloed door de renteverwachtingen en economische ontwikkelingen in zowel de VS als Europa. In het tweede halfjaar van 2024 wordt verwacht dat de Federal Reserve Bank en de Europese Centrale Bank zullen overgaan tot renteverlagingen. De dynamiek tussen de Federal Reserve en de Europese Centrale Bank blijft cruciaal voor de bewegingen van de EUR/USD-wisselkoers. Terwijl de Fed mogelijk minder renteverlagingen zal doorvoeren dan eerder voorspeld, wat de dollar sterker maakt, blijft de ECB voorzichtig en kan zij haar rentebeleid versoepelen, wat de euro onder druk kan zetten.

Deze tegenovergestelde benaderingen tussen de twee centrale banken zullen waarschijnlijk op de korte en middellange termijn resulteren in een sterkere dollar tegenover de euro. In tegendeel wordt verwacht dat de Bank of England de rente niet zal verlagen, doordat de arbeidsmarkt krap blijft en loonstijgingen hoog blijven.



Bron: CBvS

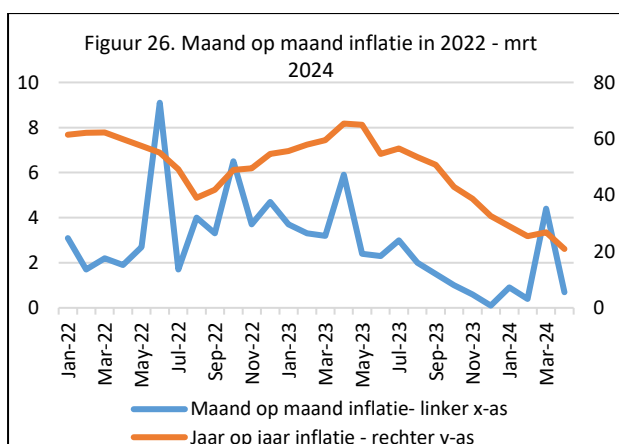


Bron: CBvS

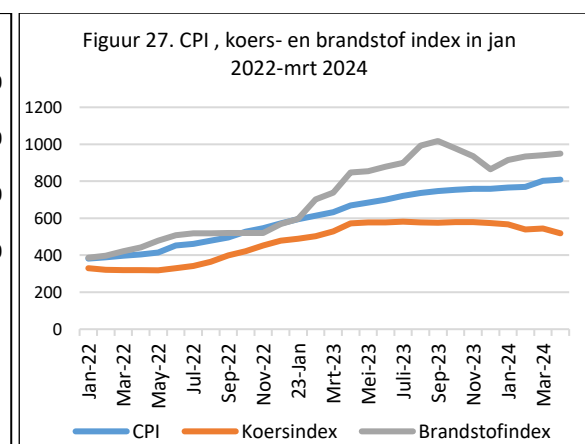
De wisselkoersverhoudingen van de USD en de EUR ten opzichte van de Surinaamse dollar vertonen sinds januari 2024 een dalend verloop. De SRD apprecieerde ten opzichte van de Amerikaanse dollar en de Euro. In figuur 25 komt tot uiting dat het verloop van de USD/SRD vanaf dit moment daalt, terwijl de EUR/SRD nog stabiel is. Per ultimo mei 2024 is er sprake van een appreciatie van de SRD ten opzichte van de USD en de EUR van respectievelijk ca. 13 procent en ca. 12 procent ten opzichte van eind 2023.

De wisselkoersdaling van cash USD en Euro was een reactie op de afgenomen vraag naar vreemde valuta. Er zijn een aantal belangrijke factoren die hebben bijgedragen hieraan. De vraag naar USD is afgenomen, voornamelijk vanwege de verminderde vraag van oliemaatschappijen en importeurs. De oliemaatschappijen hebben in de afgelopen periode hun betalingsachterstanden naar hun moedermaatschappijen toe in het buitenland ingelopen, waardoor de behoefte aan vreemde valuta is afgenomen. Volgens de CBvS is de aanvraag van valuta vanuit de oliemaatschappijen met ca. USD 15 miljoen afgenomen. Daarnaast is de valutapositie van de banken sterker geworden. Om de vraag naar vreemde valuta aan te wakkeren, waren diverse cambiohouders overgegaan naar concurrerende neerwaartse wijziging van de wisselkoers van bankpapier in vooral in de derde week van februari en begin mei.

Hoewel de wisselkoersen sterk daalden, was dat niet te merken aan de prijzen van goederen in onder meer de supermarkten. Dit is mede ook het gevolg dat de douanekoers niet simultaan met de wisselkoers wordt aangepast, maar slechts periodiek om de twee weken wordt bijgewerkt.



Bron: Algemeen Bureau voor Statistiek Suriname



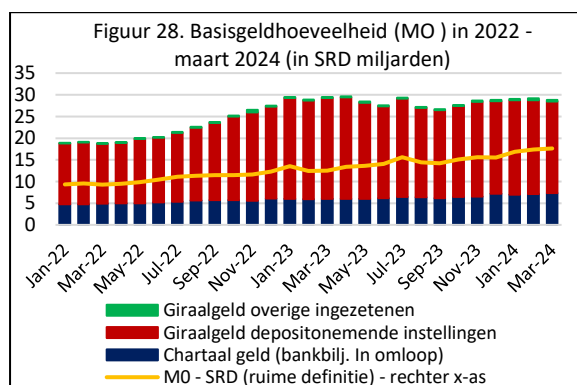
Bron: Algemeen Bureau voor Statistiek Suriname

De maandelijkse inflatie, vanaf augustus 2023 aan het afnemen was, vertoonde een stijgend verloop vanaf januari 2024 (figuur 26). De maand inflatie in februari nam licht af met 0,4 procent, maar steeg in maart wederom tot 4,4 procent. De stijging in maart 2024 is voornamelijk het gevolg van de tariefsaanpassingen van nutsvoorzieningen en het effect daarvan op de andere sectoren, waaronder

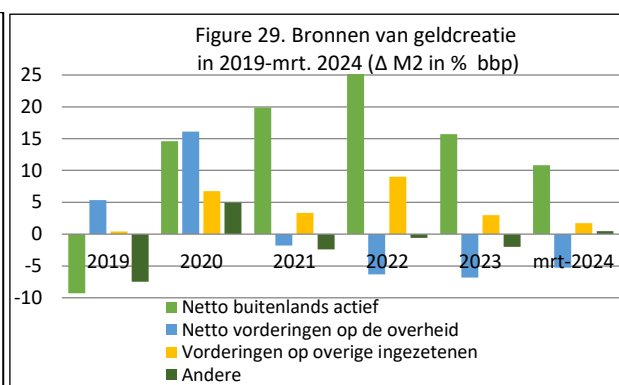
huisvesting, onderhoud en reparatie van woningen en voeding. Dit komt ook tot uiting in de jaar op jaar inflatie vanaf januari 2024.

Een belangrijk onderdeel van het IMF-programma is om overheidsfinanciën gezond te maken door de subsidies op nutsvoorzieningen af te bouwen voornamelijk op elektriciteit. In de maand maart 2024 heeft er een eenmalige tariefsaanpassing van 40 procent op elektriciteitstarieven plaatsgevonden. Dit zal gevolgd worden door tweemaandelijks verhogingen met 7 procent van het basistarief in de maanden mei, juli, september en november. In de periode januari 2024 tot en met juni 2024 zullen er maandelijkse tariefsverhogingen zijn voor water die steeds met ca. 6 procent zullen stijgen. De kookgasverhoging vindt per kwartaal plaats in de maanden maart, juni, september en december 2024.

De toename van de inflatie in de maand maart was ook het gevolg geweest van prijsstijgingen in de transportsector, vanwege de brandstofprijzenstijging van ca. 8 procent in die maand ten opzichte van december 2023.



Bron : Centrale Bank van Suriname



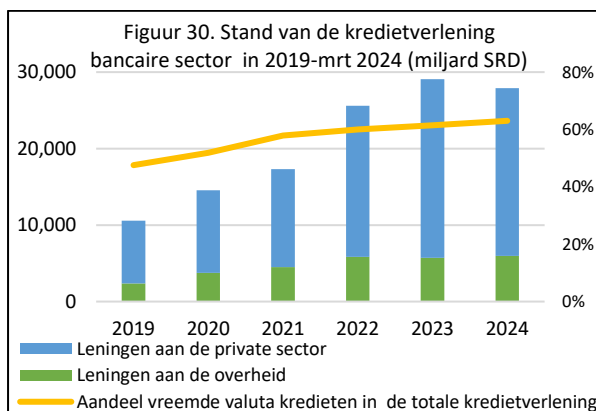
Bron : Centrale Bank van Suriname

Vanwege de grote geldontwaarding van de lokale munt in de afgelopen jaren, was het noodzakelijk om nieuwe bankbiljetten met hogere coupures te introduceren. De introductie van de nieuwe bankbiljetten met coupures van SRD 200 en SRD 500 in maart 2024 door de Centrale Bank van Suriname (CBvS) is een monetair maatregel om de efficiëntie van het betalingsverkeer te verbeteren, alsmede de druk op de geldautomaten te verminderen. Het heeft ook een effect op het zakenleven, doordat men niet met heel veel cash hoeft te dragen bij grote transacties. Ook geeft de CBvS aan dat de introductie van nieuwe coupures geen inflatoire gevolgen heeft, omdat de totale geldhoeveelheid niet is vergroot.

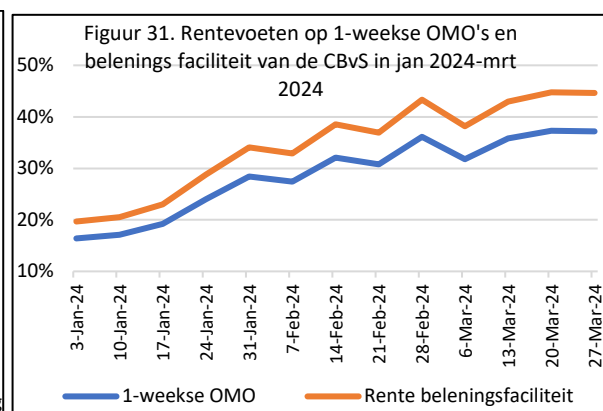
In figuur 28 komt het verloop van het SRD-aandeel in basisgeldhoeveelheid in 2021-2024 tot uiting. De totale basisgeldhoeveelheid (MO) per eind maart 2024 bedroeg SRD 28,8 miljard, waarvan het SRD-aandeel in de ruime zin SRD 17,6 miljard was. In het eerste kwartaal van 2024 was er sprake van een lichte stijging van het SRD-aandeel in basisgeldhoeveelheid in omloop van ca. 6,4 procent ten opzichte van eind december 2023. De oorzaak van deze stijging van MO-SRD heeft voornamelijk gelegen aan de verkoop van vreemde valuta door de overheid aan de CBvS om haar uitgaven in SRD te financieren en het afwikkelen vervallen CBC-beleggingen door de CBvS.

In figuur 29 komt tot uiting dat de geldcreatie (Δ M2) nog steeds voor een groot deel het gevolg is van instroom van kapitaal uit het buitenland.

De stand van de totale nominale kredietverlening bedroeg per maart 2024 SRD 27.9 miljard, een daling in nominale en reële termen van respectievelijk 8,9 procent en -22,3 procent. De stand van de nominale SRD- kredietverlening in maart is met tot 4,5 procent afgenomen ten opzichte van ultimo 2023. Deze afname is sterker bij de kredietverlening aan de private sector, als gevolg van zowel beperkingen op de systematische liquiditeit als het opleggen van plafonds per bank voor de groei van de kredietverlening. De debet (leen rentevoeten) bij de SRD-kredieten is met 2 procent gestegen ten opzichte van februari 2024. De USD en EUR debet (leen rentevoeten) zijn ultimo maart 2024 stabiel.



Bron: De Centrale Bank van Suriname



Bron: CBvS met bijwerking SDMO

De Open Markt Operaties worden voortgezet door de CBvS om overtollige liquiditeiten in de economie af te romen. In de maand maart heeft De Centrale Bank van Suriname naast de wekelijkse termijndeposito's die bestemd zijn voor algemene banken, ook haar eerste CBC Wholesale uitgifte met een looptijd van negen (9) maanden gedaan. In figuur 30 is het verloop van de rentevoeten op de beleningsfaciliteit (TD'S) en op de Open Markt Operatie-instrumenten met een looptijd van 1 week (CBC's) gepresenteerd. De rentevoeten op beide instrumenten vertonen een stijgend verloop in de maanden januari tot en met maart 2023.

Zoals in tabel 1 tot uiting komt, vertonen de internationale rentevoeten een stijging ten opzichte van 2023. Om de stijgende inflatie tegen te gaan hebben centrale banken wereldwijd de rentevoeten opgetrokken. Op 26 juli 2023 besloot de Federal Reserve Bank voor het laatst om de kortlopende rentetarieven met een kwart procentpunt te verhogen, tot 5,25 – 5,50 procent. Deze rentetarieven zijn tot heden nog hetzelfde gebleven.

Tabel 1. Gemiddelde internationale rentevoeten in 2021 – mrt 2024 (in %)

Variabele interestvoeten	2021	2022	2023	Maart 2024
Euribor 6mnd	0,5	0,7	3,7	3,9
Libor 6 mnd	0,2	2,9	5,6	5,7
SOFR overnight rate	0,04	1,6	5,0	5,3
Federal Effective Fund rate	0,1	1,7	5,0	5,3

Bron : www.globalrates.com, www.newyorkfed.com

Volgens verwachtingen zullen de Federal Reserve en de European Central Bank overgaan tot renteverlagingen in de maand juni 2024. Door de verwachtingen van lagere rentetarieven in de geavanceerde economieën is de vraag naar activa in de opkomende markten en de ontwikkelingslanden toegenomen. Dien overeenkomstig krijgen dit jaar meer regeringen, die eerder met ernstige financieringstekorten te kampen hadden, toegang tot de internationale schuldenmarkten.

Een belangrijk onderdeel van het IMF-EFF programma is een klimaat te creëren voor stabiliteit en veerkracht van ons financiële systeem en dit te waarborgen. Binnen dit kader moet de Centrale Bank van Suriname (CBvS) geherkapitaliseerd worden. Met de aanpassing van de Bankwet in 2023 en in overeenstemming met internationale normen, is het noodzakelijk om het kapitaal van de CBvS op peil te houden.

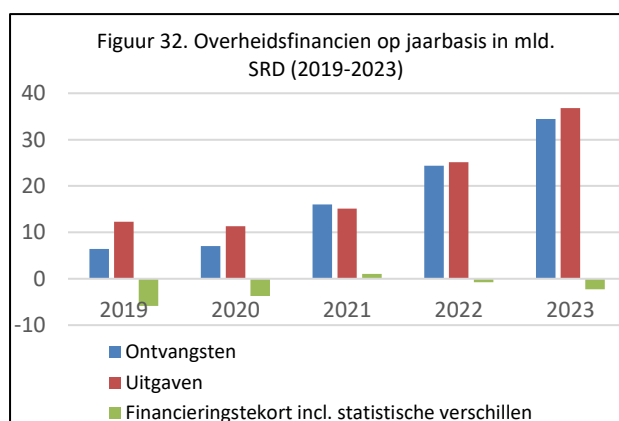
Volgens de Bankwet van 2023 moet het kapitaal van de CBvS SRD 1 miljard bedragen. Daarnaast vereist de wet dat de gezamenlijke omvang van het kapitaal en de reserves niet minder mag zijn dan 6 procent van bepaalde financiële maatstaven.

In 2024 zal de overheid financiële middelen moeten toekennen aan de CBvS om een start te maken met de herkapitalisatie. Naar schatting zal de herkapitalisatie ca. 5 procent van het bbp over 2024 bedragen en zal middels het aangaan van nieuwe schulden worden gefinancierd.

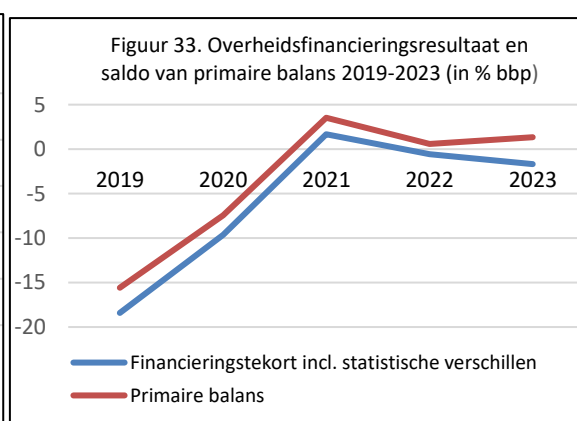
Overheidsfinanciën en Staatsschuld

Aan het einde van 2023 waren de primaire balans en de totale balans (overall balance) respectievelijk 1,3 procent en -1,7 procent van het geschatte bbp. De target met betrekking tot overheidsfinanciën binnen het IMF-EFF-programma voor dat jaar was een primair overschot van 1,7 procent van het bbp. Dit doel werd in 2023 echter niet gehaald.

De maatregelen voor overheidsfinanciën binnen dit programma zijn vooral gericht om de enorme financieringstekorten van de overheid van de afgelopen jaren, die gezorgd hebben voor de enorme stijging van de staatsschuld omlaag te brengen door inkomsten verhogende en uitgaven verlagende maatregelen. Deze maatregelen moeten ertoe leiden dat inflatie wordt beteugeld en de economische groei wordt bevorderd. Binnen dit programma is het halen van een overschot op de primaire balans⁴ van groot belang, om de schulden die herschikt zijn, te kunnen aflossen in deze periode. Het fiscale target van de primaire balans⁴ is voor 2024 gesteld op 2,7 procent van het bbp en voor de daaropvolgende jaren 3,5 procent van het bbp.



Bron: Min. van Financiën & Planning



Bron: Min. van Financiën & Planning

Sinds de implementatie van het IMF EFF-programma in 2021 zijn de overheidsfinanciën in Suriname geleidelijk aan verbeterd (figuur 33). In 2023 bedroegen de totale inkomsten ca. SRD 34,5 miljard, terwijl de uitgaven ca. SRD 36,8 miljard waren (figuur 32).

In 2023 zijn de inkomsten met ongeveer 42 procent gestegen, voornamelijk door hogere belastinginkomsten uit de niet-minerale sector (figuur 34).

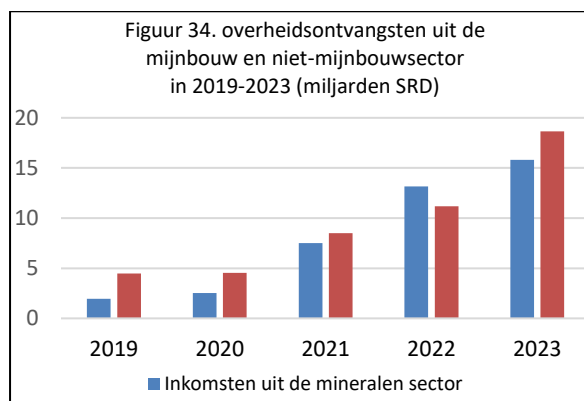
In 2023 heeft de overheid de overstap gemaakt van omzetbelasting naar btw-belasting. Terwijl de omzetbelasting in 2022 2,5 miljard bedroeg, leverde de in 2023 ingevoerde btw-belasting 4,4 miljard op, wat zorgde voor een toename van de inkomsten. Door o.a. deze verandering zijn de inkomsten uit de niet-minerale sector hoger geworden dan die uit de mijnbouwsector.

Ook de niet-fiscale inkomsten, zoals royalty's en dividenden van mijnbouwbedrijven zijn met 67 procent gestegen ten opzichte van 2022.

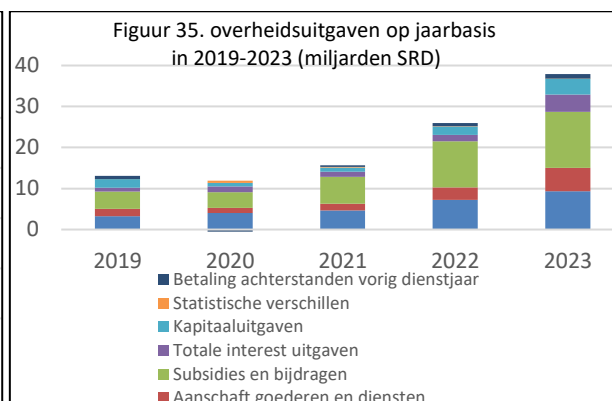
De inkomstenstijging in 2023 is ook het gevolg van de depreciatie van de SRD ten opzichte van de USD met 17,4 procent in 2023. Dit heeft vooral betrekking op de vreemde valuta inkomsten van de overheid.

⁴ De primaire balans van de overheid geeft aan de overheidsinkomsten en -uitgaven, exclusief rentebetalingen op de overheidsschuld.

Aan de uitgavenkant is de volgende ontwikkeling in 2023 te constateren. In het afgelopen jaar is de overheid verder gegaan om subsidies af te bouwen met name de vermindering van brandstofsubsidies, wat leidde tot hogere benzine- en dieselprijzen. De subsidie voor brandstof werd met SRD 10 per liter geleidelijk afgebouwd tot en met februari 2023. Ook werden de tarieven voor elektriciteit en water verder verhoogd in 2023. De poste subsidies en bijdragen is wel toegenomen met 22 procent. Wel is het aandeel in de totale uitgaven van de overheid afgenomen met 7 procent tot ca. 36 procent.



Bron: Min. van Financiën & Planning



Bron: Min. van Financiën & Planning

De personele uitgaven van de overheid zijn in het afgelopen jaar toegenomen met 28 procent ten opzichte van 2022. In juni 2023 ontvingen landsdienaren voor het eerst een koopkrachtversterking van SRD 1800. Voor december 2023 werd een verdere koopkrachtversterking van SRD 4200 uitgekeerd. Om de impact op kwetsbare groepen te verzachten en de koopkracht van burgers wederom te versterken, heeft de regering in januari 2024 maatregelen genomen, tevens de belastingvrije grens per januari 2024 verder verhoogd van SRD 7500 naar SRD 9000.

De uitgaven van aanschaf van goederen en diensten zijn in het afgelopen jaar met ca. 91 procent toegenomen vanwege onder andere de hoge inflatie in het afgelopen jaar, terwijl ook kapitaaluitgaven toenamen met 92 procent tot SRD 3,9 miljoen. De meeste kapitaaluitgaven waren besteed aan verschillende infrastructuurprojecten, alsmede investeringen in de onderwijssector te weten in het Technisch en Beroepsonderwijs. Overheidskapitaal uitgaven zijn van belang om de economische bedrijvigheid te stimuleren.

De significante stijging van de rentebetalingen in 2023 ten opzichte van 2022 van ca. 163 procent wordt toegeschreven aan de verder afwikkeling van het herstructureringsproces, waarbij er wederom gestart is met betalingen aan diverse buitenlandse crediteuren en inlopen van binnenlandse achterstallige betalingen vanaf het laatste kwartaal van het afgelopen jaar.

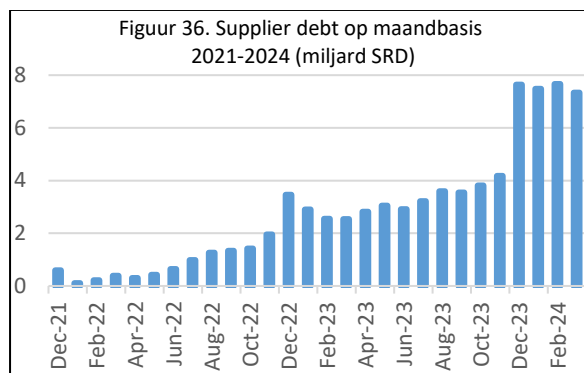
Tabel 2: Begroting vs realisatie 2023(SRD mld.)			
	Begroting 2023	Realisatie Q4-2023	Realisatie in % begroting
Totale inkomsten	35,3	34,5	97,6%
Totale uitgaven	37,3	36,8	98,6%
Primaire balans	2,3	1,8	79,8%
Financieringstekort	-2,0	-2,3	115%
Begrotingsresultaat	-11,2	4,8	240%

Bron: Ministerie van Financiën & Planning

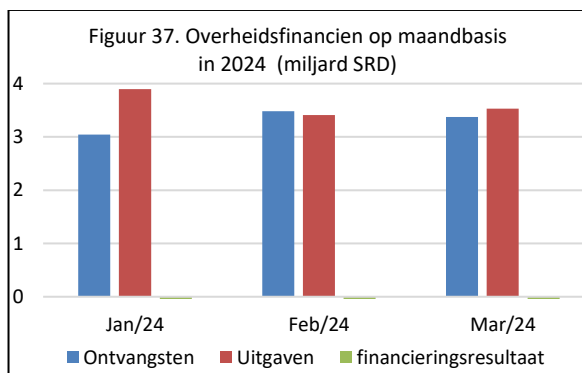
In tabel 2 wordt aangegeven dat in het vierde kwartaal van 2023 ongeveer 97,6 procent van de inkomsten en ongeveer 98,6 procent van de uitgaven zijn gerealiseerd. Echter moet geconstateerd worden dat de zogenaamde "supplier debt", die niet-betaalde facturen voor geleverde goederen en diensten aan de overheid vertegenwoordigen, aanzienlijk gestegen zijn in het afgelopen jaar. De stijging aan het eind van 2023 bedroeg ca. 117 procent tot ten opzichte van 2022 (figuur 36). Waren

deze uitgaven daadwerkelijk betaald in het afgelopen jaar, dan zou het primair overschot in procenten van het bbp nog lager uitvallen.

De supplier debt is in maart 2024 minimaal afgenomen met 4 procent tot SRD 7,3 miljard Volgens het vijfde review van het IMF moet verdere ophoping van deze schulden worden voorkomen. Daarom moet de begrotingsafdeling van elk ministerie per kwartaal een uitgavenplafond vaststellen en handhaven. Bovendien moet de supplier debt eind 2025 volledig zijn weggewerkt.



Bron: Min. van Financiën & Planning



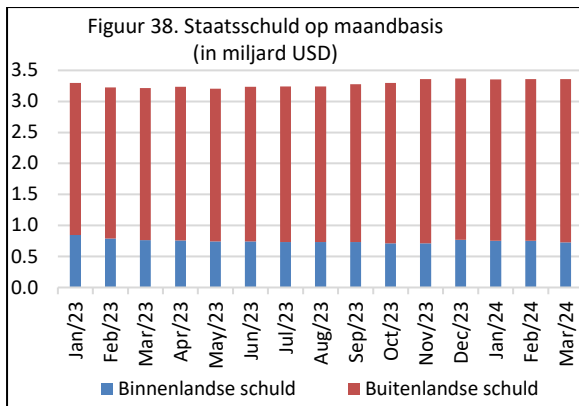
Bron: Min. van Financiën & Planning

Tot en met maart 2024 bedroegen de totale overheidsinkomsten ca. SRD 9,9 miljoen, terwijl de uitgaven totaal SRD 10,8 miljoen bedroegen. Het financieringstekort was SRD 1,3 miljoen, dit is ca. -0,8 procent van bbp (figuur 37). Het resultaat van de primaire balans van de overheid in deze periode was een overschot van 0,1 procent van het geschatte bbp voor 2024, terwijl de target op 2,7 procent gesteld is. Dit significant lager resultaat is voornamelijk het gevolg van lagere dan verwachte overheidsinkomsten, vooral voor wat betreft de niet-belastinginkomsten. Als deze trend wordt voortgezet, zal het primaire resultaat van de overheid aan het eind van het jaar ver beneden het fiscale doel uitvallen.

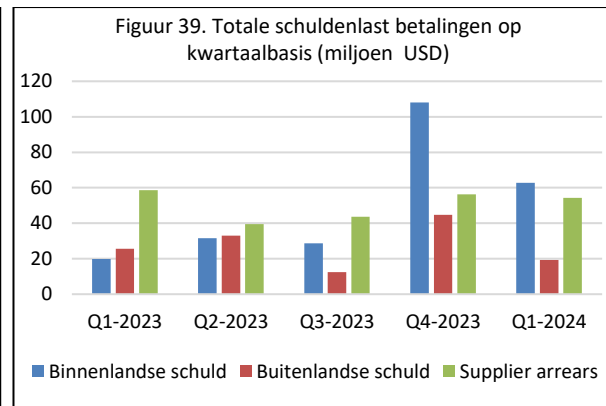
De totale Surinaamse staatsschuld bedroeg per ultimo maart 2024 SRD 118,4 miljard (USD 3,4 miljard) (figuur 38). Ten opzichte van ultimo het einde van 2023 is de schuld in SRD gedaald met 6 procent. De afname van de uitstaande schuld in deze periode heeft onder andere te maken met:

- ❖ In het eerste kwartaal van 2024 resulteerde de totale trekkingen minus aflossingen op de totale schuld, een afname van USD 20 miljoen.
- ❖ In deze periode was er sprake van een appreciatie van 5 procent van de Surinaamse dollar ten opzichte van de Amerikaanse dollar. Deze waardestijging heeft bijgedragen aan de vermindering van de schuld, omdat ca.86 procent van de schulden in buitenlandse valuta zijn aangegaan.
- ❖ De rente achterstanden zijn afgenomen vanwege de herschikking van de schuld aan de ABN-AMRO-bank met een schuldvermindering (haircut).
- ❖ De supplier debt is in het eerste kwartaal van 2024 met 4 procent afgenomen, wat neerkomt op een vermindering van SRD 300 miljoen. Aan het eind van maart 2024 bedroeg dit deel van de Staatsschuld SRD 7,3 miljard.

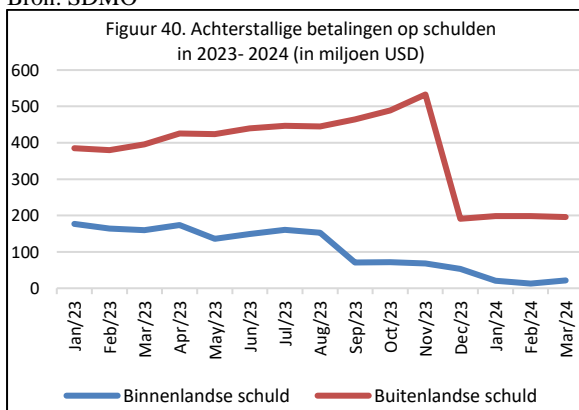
In maart 2024 vond er een herschikking van de schuld met de ABN-AMRO Bank N.V. plaats. Het ging hierbij om een schuld van EUR 21,3 miljoen opgebouwd tot en met ultimo december 2023, waarbij de "accrued" interest tot dat moment is bijgewerkt. Er heeft een schuldvermindering van 25 procent plaatsgevonden, waardoor de uitstaande schuld ca. EUR 16 miljoen is geworden De rentevoet bij herstructurering is vastgesteld op 7,95 procent met een looptijd van 6 jaar, waarvan de grace period ca. 2 jaar is.



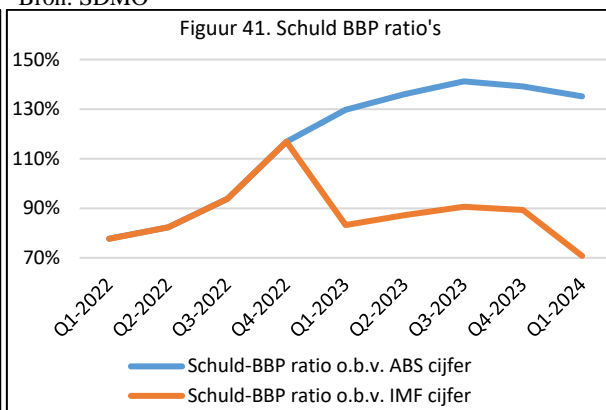
Bron: SDMO



Bron: SDMO



Bron: SDMO



Bron: SDMO

In januari 2024 heeft er een herschikking plaatsgevonden op de USD-krediet van de DSB Bank. De oorspronkelijk kredietverlening was aangegaan op 11 maart 2019 ten bedrage van USD 33,6 miljoen. Deze kredietverlening was verstrekt aan de Staat met als doel de achterstanden op de betalingen van de overheid in te lopen.

Op 24 november 2022 was deze lening reeds geherstructureerd, waarbij er een haircut gegeven was van USD 1,8 mln. en de totale schuld daarna USD 30 mln. bedroeg. De rentevoet bleef op 6 procent en een looptijd was vastgesteld op 10 maanden.

Nadat de schuld was teruggebracht tot USD 29,8 mln. in 2023, is deze op 9 januari 2024 wederom geherstructureerd, waarbij de looptijd verlengd is tot 17 maanden. Deze herschikking moest plaatsvinden omdat de overheid niet in staat was te voldoen aan haar verplichting op basis van de eerste herstructurering.

De totale schuldenlast betalingen zijn in het afgelopen kwartaal sterk gestegen door o.a. herstructurerings gedurende het jaar 2023 en 2024 (figuur 39). De totale schuldenlast betalingen inclusief betalingen op supplier debt bedroeg USD 172 miljoen.

Deze aanzienlijke stijging in het eerste kwartaal van 2024 is namelijk te wijten aan de afwikkeling van de Goldloan van 8.000 troy ounce goud ter waarde van USD 17,8 miljoen, de eerste rentebetaling aan obligatiehouders ter waarde van USD 5,9 miljoen en het inlopen van achterstanden bij diverse binnenlandse crediteuren (figuur 40).

De wettelijke schuld-bbp-ratio aan het eind van het eerste kwartaal van 2024 bedraagt ca. 132 procent volgens het 2022 bbp-cijfer van het Algemeen Bureau voor de Statistiek.

Dit is een afname van ongeveer 7 procentpunten ten opzichte van eind 2023 als gevolg van de afname van de schuld (figuur 41).

Een betere weergave van de druk van de staatsschuld op de totale inkomsten/productie van de economie in 2024, is de ratio gebaseerd te baseren op de bbp-schatting van het jaar. De ratio voor maart 2024 bedraagt dan ongeveer 69 procent. Dit betekent een afname van ongeveer 20 procentpunten ten opzichte van ultimo 2023.

Geselecteerde macro-economische indicatoren

Jaarstatistieken 2017-2024									
Reële economie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Bron
Economisch groei (%)*	1,6	4,9	1,2	-16,0	-2,4	2,4	2,1	3,0	ABS/IMF schat+proj.
Economisch groei (%)*	1,6	4,9	1,2	-16,0	-2,4	2,4	2,1	2,8	ABS/SPS schat+proj.
BBP nominaal marktpr. (mln. SRD)*	26.893	29.822	31.732	38.719	60.704	89.472	139.490	170.864	ABS/IMF schat+proj.
BBP per capita in USD	6.158	6.772	6.715	4782	4.987	5.784	5.885	6.702	IMF
Nationaal Inkomen per capita in USD	5.432	6.079	6.384	3.945	4.051	4.101	n.b.	n.b.	ABS/bewer. SDMO
Inflatie – gemiddelde (%)	22,0	6,9	4,4	34,9	59,1	52,4	51,6	20,7	ABS/IMF
Inflatie – e.o.p. (%)	9,3	6,9	4,4	60,7	60,7	54,6	32,6	14,2	ABS/IMF
Werkloosheidspercentage (%)	7,0	9,0	8,8	11,1	11,2	10,9	10,6	10,3	IMF
Betalingsbalans (combinatie kas- en transactiebasis)- vanaf 2017 is de data gepresenteerd o.b.v. Balance of Payment Manual 6									
Totale export- G+D (mln. USD)	<u>2.143,4</u>	<u>2.235,8</u>	<u>2.286,8</u>	<u>2.446,4</u>	<u>2.299,5</u>	<u>2.598,6</u>	<u>2.533,9</u>		CBvS
• Goud	1.608,4	1.631,6	1.732,2	1.959,5	1.792,1	1.870,6	1.827,3		CBvS
• Aluinaarde	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		CBvS
• Olie	178,1	206,6	171,0	154,4	204,0	347,3	261,8		CBvS
• Rijst en bananen	51,0	52,6	45,6	43,5	34,5	25,9	28,6		CBvS
• Hout en houtproducten	59,5	69,1	71,4	89,1	72,3	85,9	74,7		CBvS
• Vis en garnalen	38,8	41,6	37,5	33,6	31,9	32,4	39,1		CBvS
• Overige goederen	56,1	68,6	68,7	65,1	69,0	86,7	129,9		CBvS
• Net exports goods under merchanting	-6,9	-5,0	2,8	-1,3	-0,2	7,9	-1,1		CBvS
• Diensten	158,3	170,7	157,4	102,6	95,9	143,0	173,5		CBvS
Totale import- G+D (mln. USD)	<u>1.779,9</u>	<u>2.069,8</u>	<u>2.412,7</u>	<u>1.845,1</u>	<u>1.876,4</u>	<u>2.341,6</u>	<u>2.218,2</u>		CBvS
• Diensten	569,3	666,9	815,1	562,6	537,9	640,2	633,1		CBvS
Saldo Lopende rek. (mln. USD)	69,2	-118,7	-448,3	259,8	176,1	76,3	146,7		CBvS
Saldo Kap. + Fin. rek. (mln. USD)**	-112,6	-299,2	-535,1	219,9	-44,4	-19,4	-168,3		CBvS
Saldo lopende rek. (% BBP)	1,9	-3,0	-11,2	9,0	5,8	2,2	3,9		CBvS/bewer. SDMO
Saldo Kap. + Fin. rek. (% BBP)**	-3,1	-7,5	-13,4	7,6	-1,5	-0,6	-4,4		CBvS/bewer. SDMO
Saldo Statistische verschil. (% BBP)	-4,5	-0,8	-7,3	-4,3	4,1	3,7	2,0		CBvS/bewer. SDMO
Totale goederen import (F.O.B. mln. USD)	<u>1.210,5</u>	<u>1.402,9</u>	<u>1.597,6</u>	<u>1.282,5</u>	<u>1.338,5</u>	<u>1.701,4</u>	<u>1.585,1</u>		CBvS
• Investing & transport	485,7	570,7	698,4	507,8	510,3	604,5	592,6		CBvS
• Olie	217,0	264,6	286,3	235,3	293,3	438,9	369,8		CBvS
• Voedingswaren	190,7	202,1	219,5	194,0	206,2	246,9	248,5		CBvS
• Chemische goederen	120,2	129,4	131,5	137,3	132,8	168,4	164,8		CBvS
• Overige goederen	196,8	236,2	262,0	208,1	195,9	242,7	209,4		CBvS
Internationale Reserve (mln. USD)	424,4	580,7	647,5	585,0	992,2	1.194,6	1.346,1		CBvS
Wereldmarktprijzen in USD									
Goud USD/troz	1.257,5	1.269,1	1.392,6	1.769,6	1.800	1.801	1.800	1.900	Wereldbank proj.
Ruwe aardolie Brent USD/vat	54,4	71,1	64,0	42,3	70,4	99,8	84,0	81,0	Wereldbank proj.
Ruwe aardolie Brent USD/vat	52,8	68,3	61,4	41,8	70,8	98,9	82,3	81,1	IMF proj.
Monetair en Financiële sector									
Liquiditeitsquote (M2 in % BBP)	65,4	64,4	73,6	84,9	77,9	77,7	61,3	47,8	CBvS/bewer. SDMO
Stand kredietverlen. a/d overheid (mln. SRD)	2.191,6	2.325,4	2.369,5	3.748	4.524	5.857	6.034	5.963	CBvS/bewer. SDMO

Monetair en Financiële sector	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Bron
Stand kredietverlen. a/d Private sector (mln. SRD)	8.164,1	8.094,6	8.218,8	10.787	12.805	19.762	24.267	24.048	CBvS/bewer SDMO
Verkoopkoers SRD/USD (e.o.p.)	7,5	7,5	7,5	14,3	21,3	31,9	36,4	34,8	CBvS
Verkoopkoers SRD/USD gemiddeld	7,6	7,5	7,5	9,4	18,5	24,6	36,7	35,1	CBvS
Verkoopkoers SRD/Euro (e.o.p.)	8,9	8,6	8,4	17,6	23,0	33,9	37,8	36,5	CBvS
Verkoopkoers SRD/Euro gemiddeld	8,5	8,9	8,4	10,8	21,1	33,6	38,3	37	CBvS
Gemid. SRD debet (leen) rentevoet	14,3	14,4	15,2	14,8	14,9	14,7	14,9	15,2	CBvS
Interbancaire SRD rentevoet	17,4	10,1	11,7	11,9	9,4	85,0	30,0	45,0	CBvS
Gemid. USD debet (leen) rentevoet	9,1	8,3	8,6	7,9	8,5	8,2	8,1	8,1	CBvS
Gemid. Euro debet(leen) rentevoet	8,8	8,5	8,3	8,3	8,2	7,5	7,4	7,4	CBvS

Overheidsfinanciën en Staatsschuld (kasbasis)									
Primaire balans (% BBP)	-5,8	-6,8	-15,6	-7,5	3,5	0,6	1,3		MvF/bewer SDMO
Financieringstekort incl. statistische verschillen (% BBP)	-8,7	-10,1	-18,4	-9,6	1,7	-0,5	-1,6		MvF/bewer SDMO
Committeringstekort incl. statistische verschillen (%BBP)	-7,8	-6,8	-15,8	-11,0	2,4	0,0	-0,9		MvF/bewer SDMO
Primaire niet minerale balans in % niet-minerale BBP	-18,3	-20,6	-31,0	-19,4	-12,3	-19,2	-14,7		MvF/bewer SDMO
Fiscal impulse (%)	3,5	2,3	10,4	-11,6	-7,1	6,9	-4,5		MvF/bewer SDMO
Wettelijke staatsschuld (mld. SRD)	18,1	18,7	22,5	46,8	67,2	103,5	124,5		SDMO
Effectieve Staatsschuld (mld. USD)	2,4	2,5	3,0	3,3	3,2	3,2	3,3		SDMO
Buitenlandse Schuld (mld. USD)	1,7	1,8	2,0	2,1	2,2	2,4	2,6		SDMO
Binnenlandse Schuld (mld. USD)	0,7	0,7	1,0	1,2	1,0	0,8	0,7		SDMO
Binnenland schuld aan Algemene banken (mld. USD)***	0,3	0,3	0,4	0,2	0,2	0,2	0,07		SDMO
Wettelijke staatsschuld-BBP ratio (%)	47.1%	43.3%	43.3%	70.9%	110.7%	115.6%	139.2%		SDMO
Trekking op buitenlandse Leningen (mln. USD)	291,8	186,3	357,7	87,9	102,6	299,3	368,1		SDMO
Tot. schuldenlast betal. (mln. USD)	212,7	357,5	263,8	79,1	152,4	162,0	244,1		SDMO

Kwartaalstatistieken 2021-2023									
Betalingsbalans (kasbasis)	2022	2022	2022	2022	2023	2023	2023	2023	Bron
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	
Totale export- G+D (mln. USD)	665,55	652,01	596,46	686,19	624,22	547,7	656,6	690,5	CBvS
• Goud	477,19	458,21	426,18	508,98	450,31	393,6	456,6	517,8	CBvS
• Olie	90,84	94,48	83,94	77,99	73,75	52,3	73,3	62,4	CBvS
• Rijst en bananen	5,93	7,69	6,93	5,43	4,76	6,6	7,9	8,9	CBvS
• Hout en houtproducten	29,85	19,65	12,97	23,39	22,28	20,6	14,9	16,1	CBvS
• Vis en garnalen	8,47	8,42	9,21	6,34	7,41	10,2	11,3	9,7	CBvS
• Overige goederen	20,63	26,97	19,49	19,60	27,35	24	48,4	29,0	CBvS
• Net exports goods under merchanting	-0,27	2,77	2,20	3,18	-0,25	-0,3	-0,2	-0,3	CBvS
• Diensten	32,54	33,61	35,55	41,28	38,61	44,7	44,6	47,1	CBvS
Totale import- G+D (mln. USD)	517,44	585,46	603,15	635,55	534,48	518,8	560,1	578,5	CBvS
• Diensten	155,32	161,57	158,35	164,93	146,32	145,7	168,1	171,1	CBvS
Saldo lopende rek. (mln. USD)	102,26	-2,40	24,02	-52,57	32,32	-17,9	95,8	40,3	CBvS
Saldo Kap. Fin. rek. (mln. USD)**	192,7	-130,4	99,1	-180,9	101,8	-70,3	8,6	-208,3	CBvS
Saldo lopende rek. (% BBP)	2,48	-0,06	0,70	-1,85	0,86	-0,52	2,55	1,06	CBvS/bew SDMO
Saldo Kap. + Fin. rek. (% BBP)	4,67	-3,21	2,87	-6,33	2,17	-1,73	0,60	-5,48	CBvS/bew SDMO
Saldo Statistische verschil. (% BBP)	-0,03	-0,61	4,13	0,64	1,22	-1,18	-1,43	-0,78	CBvS/bew SDMO

Betalingsbalans (kasbasis)	2022	2022	2022	2022	2023	2023	2023	2023	Bron
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	
Totale goed. Import (F.O.B. mln. USD)	362,12	423,89	444,80	470,61	388,16	373,1	392,0	407,4	CBvS
• Investing & transport	135,87	141,59	158,93	168,14	150,38	114,6	104,3	107,4	CBvS
• Olie	81,04	114,75	112,32	130,79	86,92	70,8	111,3	100,1	CBvS
• Voedingswaren	54,08	61,48	61,37	69,94	57,72	61,3	59,6	67,4	CBvS
• Chemische goederen	35,61	45,39	46,95	40,49	39,70	45,1	34,0	40,5	CBvS
• Overige goederen	55,52	60,67	65,22	61,25	53,44	47,9	51,5	54,0	CBvS

Overheidsfinanciën (kasbasis)									
Primaire balans (% BBP)	0,2	0,4	-0,3	0,5	0,7	0,6	-0,2	0,2	MvF/bewer SDMO
Financieringstekort inclusief statistische verschillen (% BBP)	0,1	-0,3	-0,6	-0,1	0,3	-0,1	-0,8	0,0	MvF/bewer SDMO
Committeringstekort inclusief statistische verschillen (%BBP)	0,3	0,1	-0,5	0,1	0,4	0,0	-0,5	0,0	MvF/bewer SDMO

Maandstatistieken mei 2023 – april 2024

Inflatie (%)	mei	jun.	jul.	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	Bron
	2023	2023	2023	2023	2023	2023	2023	2023	2024	2024	2024	2024	
Inflatie – maand tov. maand daarvoor (%)	2,4	2,3	3,0	2,0	1,5	1,0	0,6	0,1	0,9	0,4	4,4		ABS
Inflatie – maand tov. maand vorige jaar (%)	65,0	54,6	56,6	53,5	50,8	42,9	38,7	32,6	29,0	25,4	26,8		ABS

Internationale in USD													
Internationale Reserve	1.075,5	1.091,1	1.095,9	1.062,0	1.107,2	1.142,4	1.142,2	1.346,1	1.327,7	1.334,4	1.365,1		CBvS

Wereldmarktprijzen in USD													
Goud USD/troz	1.992	1.942	1.951	1.918	1.915	1.916	1.984	2.026	2.034	2.023	2.158	2.331	Wereld-bank
Ruwe aardolie USD/vat	74,1	73,2	78,9	84,7	92,2	89,0	81,3	75,7	77,67	80,55	83,55	88,01	Wereld-bank

Liquiditeitsquote (M2 in % BBP), M0 en de stand v/d totale kredietverlening (mln. SRD)													
Liquiditeitsquote	59,7	59,4	60,7	59,9	60,0	60,1	60,9	61,3	48,9	47,9	47,8		CBvS/bewer. SDMO
M0 (ruime def.)	28.448	27.589	29.377	27.224	26.720	27.660	28.646	28.816	29.073	29.226	28.809		CBvS
M2	80.861	80.509	82.254	81.105	81.248	81.457	82.508	83.115	83.560	81.856	81.622		CBvS
Stand tot. kredietverlen.	30.985	31.014	30.975	30.644	30.822	30.629	30.274	29.085	28.521	27.670	27.903		CBvS/bewer. SDMO
Stand kredietverlening overheid	6.439	6.409	6.426	6.433	6.371	6.357	6.098	6.034	6.098	6.002	5.963		CBvS/Bewerkt SDMO
Kredietverlening private sector	24.251	24.576	24.588	24.542	24.273	24.465	24.270	23.051	22.424	21.688	21.940		CBvS/Bewerkt SDMO

CBvS Wisselkoersen (verkoopkoersen bankpapier) ****													
SRD/USD (e.o.p.)	37,04	37,68	38,03	37,72	37,46	37,35	37,13	35,77	36,459	35,221	34,799		CBvS
SRD/USD gemiddeld	37,54	37,39	37,90	37,88	37,69	37,22	37,28	36,41	36,578	35,49	35,11		CBvS
SRD/Euro (e.o.p.)	39,01	39,58	39,83	38,62	38,61	38,49	38,58	37,74	38,449	36,745	37,015		CBvS
SRD/Euro gemiddeld	39,58	39,60	39,98	39,71	38,34	38,28	38,52	38,11	38,442	37,11	37,015		CBvS

Gemiddelde debet (leen) rentevoeten (%)													
Op SRD kredieten	13,6	14,0	14,1	14,3	14,4	14,7	14,9	14,8	15,1	14,9	15,2		CBvS
Interbancair SRD rentevoet			50,0	60,0	60,0	60,0	60,0	35,0	30,0	30,0	45,0		CBvS

	mei 2023	jun. 2023	jul. 2023	aug. 2023	sept. 2023	okt. 2023	nov. 2023	dec. 2023	jan. 2024	feb. 2024	mrt. 2024	apr. 2024	Bron
Op USD kredieten	8,2	8,2	8,1	8,0	8,0	8,0	8,0	7,9	8,1	8,1	8,1		CBvS
Op Euro kredieten	7,4	7,4	7,4	7,3	7,4	7,4	7,3	7,2	7,3	7,4	7,4		CBvS
Overheidsfinanciën (miljard SRD) en Staatsschuld (miljard USD)													
Tot. inkomsten kasbasis	3.148	2.851	3.231	3.123	2.677	3.441	2.821	3.368	3.045	3.481	3.371		MvF
Tot. uitgaven kasbasis	3.523	2.786	3.237	3.845	2.927	3.611	3.160	4.374	3.895	3.409	3.533		MvF
Primaire balans (%)	0,2	0,2	0,1	-0,3	-0,1	0,3	0,1	-0,2	-0,1	0,3	0,0		MvF
Financieringsresultaat (%)	-0,3	0,1	0,0	-0,6	-0,2	-0,1	-0,2	-0,9	-0,5	-0,1			MvF
Wet.staatsschuld (Mld. SRD)	121,1	121,7	125,2	124,8	126,4	126,3	101,0	124,5	122,3	118,1	118,0		SDMO
Schuld a/d CBvS (Mld. SRD)	11,1	11,1	11,2	11,0	11,2	10,1	10,1	9,3	9,3	9,0	9,0		SDMO
Schuld a/d Alg. Banken (Mld. SRD)***	5,9	5,9	5,9	5,8	5,7	5,6	5,0	4,4	4,0	3,6	3,5		SDMO
Effectieve Staatsschuld (Mld. USD)	3,2	3,2	3,2	3,2	3,3	3,3	3,4	3,3	3,3	3,3	3,3		SDMO
Buitenlandse schuld	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6		SDMO
Binnenlandse schuld	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7		SDMO
Wettelijke staats-schuld-BBP ratio (%)	135	136	140	139	141	141	113	139	137	132	132		SDMO
Trekking buitenlandse schuld (mln. USD)	1,8	40,7	8,6	7,5	39,6	22,7	17,5	214,5	1,8	0,1	8,2		SDMO
Tot. schuldenlastbetal. (mln. USD)	36,4	18,4	18,3	13,6	9,2	52,1	35,8	64,8	32,9	20,5	26,9		SDMO

e.o.p. = end of period

n.b.= niet beschikbaar

ABS- Algemeen Bureau voor de Statistiek, IMF- Internationale Monetaire Fonds, CBvS- Centrale Bank van Suriname, MvF-Ministerie van Financiën & Planning,

SDMO- Suriname Debt Management Office (Bureau voor de Staatsschuld)

* bbp-cijfers voor 2020-2022 zijn voorlopige cijfers

** Dit is het saldo van vermogensoverdrachten van de financiële rekening van de betalingsbalans.

*** Binnenlandse schuld aan de Algemene Banken betreft schatkistpapier en verstrekte kredieten.

Uitleg bepaalde begrippen:

1. Overheids financieringstekort is het saldo van overheidsinkomsten minus uitgaven. Als het saldo een tekort is, dan zal dit tekort met het aangaan van schulden gefinancierd moeten worden en daarmee ook de staatsschuld doen stijgen.

2. Primair overheidssaldo is het financieringssaldo exclusief de interestbetalingen op overheidsschulden. Het primair saldo geeft aan in welke mate het beleid bijdraagt aan het aantrekken van nieuwe schulden, zonder rekening te houden met betalingen op oude schulden.

3. Het verschil tussen de effectieve en wettelijke staatsschuld is de wisselkoers die gebruikt wordt om vreemde valuta schulden om te zetten in SRD. Bij de compilatie van de wettelijke schuld moeten vreemde valuta schulden tegen het jaareinde wisselkoers van het laatst gepubliceerde bbp door het ABS, in SRD worden omgezet. Bij de effectieve schuld berekening, die gebaseerd is op de internationale schuld definitie, wordt de wisselkoers gehanteerd van het moment waarop de schuld betrekking heeft. De wet op de staatsschuld is bij de laatste aanpassing in maart 2023 in lijn gebracht met internationale standaarden.

4. De effectieve schuld-bbp ratio is berekend o.b.v. het bbp (projectie) van het respectieve jaar, terwijl de wettelijke schuld-bbp ratio gebaseerd is op het laatste bbp-cijfer van het ABS.